

«Μιλάς τη γλώσσα μου;» Μια συνεργασία τάξεων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στο μάθημα των ξένων γλωσσών

Μ. Θ. Λαϊνά

Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Αττικής, Υπ. Δρ Πανεπιστημίου Αθηνών
melinalaina@yahoo.gr

Περίληψη

Η παρούσα εργασία προτείνει την εφαρμογή ενός συνθετικού πλάνου εργασίας με τη μορφή της συνεργασίας δύο τάξεων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στο μάθημα των ξένων γλωσσών. Στη δόμηση μιας τέτοιας συνεργασίας είναι σημαντικός ο διαχωρισμός σε τέσσερις φάσεις: Σχεδιασμός του συνθετικού πλάνου εργασίας, Διεξαγωγή του συνθετικού πλάνου εργασίας, Ολοκλήρωση και παρουσίαση του συνθετικού πλάνου εργασίας, Αξιολόγηση του συνθετικού πλάνου εργασίας. Η περιγραφή του πλάνου εργασίας ακολουθεί την ταξινόμηση των χαρακτηριστικών των συνθετικών πλάνων εργασίας σε χαρακτηριστικά περιεχομένου, συνθηκών, δραστηριοτήτων και αποτελεσμάτων. Τέλος, παρουσιάζονται συνήθεις δυσχέρειες κατά την εφαρμογή συνεργασιών τάξεων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Λέξεις κλειδιά: *συνθετικό πλάνο εργασίας, συνεργασία τάξεων, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο*

1. Εισαγωγή

Στη σημερινή κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης είναι απαραίτητη η εισαγωγή και χρήση των νέων τεχνολογιών στο σχολικό χώρο. Έναν τέτοιο ρόλο αναλαμβάνει η διδασκαλία ξένων γλωσσών, η οποία εισάγει ένα μαθησιακό περιβάλλον το οποίο υποστηρίζεται από τις νέες τεχνολογίες με τη βοήθεια των συνθετικών πλάνων εργασίας (projects). Με αυτόν τον τρόπο «η χρήση της ξένης γλώσσας γίνεται αυθεντική και οδηγεί σε εις βάθος επεξεργασία και ως εκ τούτου σε καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα» (Wolff 2001, 250). Οι καλύτερες επιδόσεις προωθούν επίσης δεξιότητες, οι οποίες στην παραδοσιακή επικοινωνιακή διδασκαλία εξετάζονται και καλλιεργούνται λίγο, όπως για παράδειγμα η γραπτή έκφραση και η κατανόηση κειμένου. Σε αυτόν τον τομέα συνεισφέρουν οι νέες τεχνολογίες, με τη βοήθεια των οποίων υπερβαίνονται τα στενά όρια της σχολικής αίθουσας.

2. Συνθετικά πλάνα εργασίας στη διδασκαλία ξένων γλωσσών

Οι βασικές αρχές μιας μοντέρνας διδασκαλίας ξένων γλωσσών σύμφωνα με τους Rüschoff & Wolff (1999) οφείλουν να προωθούν τη μάθηση σε ένα ανοικτό και πολυτροπικό περιβάλλον. Οι βασικές αυτές αρχές, που λειτουργούν παράλληλα και ως στόχοι της σύγχρονης διδασκαλίας ξένων γλωσσών, αναφέρονται στην αυθεντικότητα, στην αυτονομία των εκπαιδευομένων, στον πρακτικό προσανατολισμό και στη διαπολιτισμική μάθηση. Προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι εισάγονται στην σχολική αίθουσα νέες μορφές εργασίας, όπως τα συνθετικά πλάνα εργασίας, τα οποία σε συνδυασμό με τη χρήση νέων τεχνολογιών, «κάνουν την παραδοσιακή διδασκαλία πιο επίκαιρη», όπως τονίζει ο Chrissou (2005).

3. Μια συνεργασία τάξεων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στο μάθημα των ξένων γλωσσών: «Μιλάς τη γλώσσα μου;»

Στο πλαίσιο του μαθήματος των ξένων γλωσσών, είτε πρόκειται για την αγγλική ή την γαλλική ή την γερμανική γλώσσα στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, προτείνεται η διερεύνηση και εφαρμογή ενός συγκεκριμένου τύπου συνθετικών πλάνων εργασίας: η συνεργασία τάξεων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail project). Η προτεινόμενη συνεργασία παρουσιάζεται σύμφωνα με την ταξινόμηση των χαρακτηριστικών των συνθετικών πλάνων εργασίας κατά Marx et al (1997):

3.1 Χαρακτηριστικά περιεχομένου της συνεργασίας τάξεων: «Μιλάς τη γλώσσα μου;»

Θέμα της προτεινόμενης συνεργασίας τάξεων είναι η αναζήτηση και διερεύνηση ύπαρξης ελληνικών λέξεων στην ξένη γλώσσα προς εκμάθηση, π.χ. στα αγγλικά ή στα γαλλικά ή στα ελληνικά, η επεξήγηση, εξήγηση, μετάφραση, προφορά και καλλιτεχνική παρουσίαση του νοήματος της κάθε λέξης προς διερεύνηση. Τίτλος του πλάνου εργασίας είναι «Μιλάς τη γλώσσα μου;». Το περιεχόμενο του πλάνου εργασίας αγγίζει τον πραγματικό κόσμο των μαθητών, καθώς ερευνά λέξεις από το καθημερινό του γλωσσικό περιβάλλον, ενώ

παράλληλα τους ευαισθητοποιεί απέναντι στην συνεργατικότητα χώρα, τη γλώσσα της αλλά και τους συμμετέχοντες με τους οποίους έχουν επαφή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Οι λέξεις που ερευνώνται άπτονται διαφόρων τομέων και με αυτόν τον τρόπο εξετάζονται παράλληλα με το γλωσσικό στοιχείο και άλλοι επιστημονικοί τομείς, γεγονός το οποίο επιβεβαιώνει την διαθεματική προσέγγιση της γνωστικής λειτουργίας κατά την πορεία της συνεργασίας των δύο τάξεων.

3.2 Χαρακτηριστικά συνθηκών της συνεργασίας τάξεων : «Μιλάς τη γλώσσα μου;»

Συμμετέχουσες χώρες είναι αφενός η Ελλάδα και αφετέρου η Αγγλία, εάν πρόκειται για την εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας, η Γαλλία ή γαλλόφωνη Ελβετία, εάν πρόκειται για την εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας, η Γερμανία ή η Αυστρία ή η γερμανόφωνη Ελβετία, εάν πρόκειται για την εκμάθηση της γερμανικής γλώσσας. Η ηλικία των συμμετεχόντων μαθητών κυμαίνεται μεταξύ 12 και 15 ετών, ενώ η διάρκεια της συνεργασίας ανέρχεται στους 3 μήνες με την παρουσίαση μίας λέξης κάθε εβδομάδα.

Με τη βοήθεια του ευρωπαϊκού προγράμματος e-twinning επιλέγεται η τάξη συνεργασίας από την αντίστοιχη χώρα. Στην περίπτωση που η χώρα δεν ανήκει στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, τότε η εξεύρεση δυνατότητας συνεργασίας μπορεί να γίνει μέσω έρευνας στο διαδίκτυο και έρευνας των ενδιαφερόντων και επιδιώξεων διαφόρων σχολικών μονάδων της μέλλουσας συνεργατικής χώρας. Στο επόμενο στάδιο συζητούνται με τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό της συνεργατικής χώρας θέματα σχετικά με την πορεία του συνθετικού πλάνου εργασίας, τον προσδιορισμό του θέματος, τις φάσεις και τους στόχους που θα πρέπει να επιτευχθούν κατά τη διάρκεια της συνεργασίας των δύο τάξεων.

Η κάθε τάξη χωρίζεται και εργάζεται σε ομάδες κατά τη διάρκεια του συνθετικού πλάνου εργασίας. Έχοντας ως στόχο την παρουσίαση μίας λέξης κάθε εβδομάδα, κάθε ομάδα μπορεί να αναλάβει κυκλικά διάφορους ρόλους, όπως για παράδειγμα η μια ομάδα ασχολείται την πρώτη εβδομάδα με την γλωσσική έρευνα σχετικά με μια λέξη, την δεύτερη εβδομάδα αναλύει σε άλλη λέξη την πολυμορφία και ποικιλότητα στην χρήση της, την τρίτη εβδομάδα επεξεργάζεται και παρουσιάζει καλλιτεχνικά την επόμενη λέξη κ.ο.κ. Με αυτόν τον τρόπο όλες οι ομάδες κάθε τάξης έχουν περάσει από όλες τις μορφές καθηκόντων, ρόλων και στόχων, έχουν ανακαλύψει και ερευνήσει τις δυνατότητές τους ως ομάδα αλλά και ως μεμονωμένα άτομα, έχουν εκδιπλώσει τα ταλέντα τους και την κλίση τους σε συγκεκριμένους τομείς.

3.3 Χαρακτηριστικά δραστηριοτήτων της συνεργασίας τάξεων : «Μιλάς τη γλώσσα μου;»

Κάθε εβδομάδα προετοιμάζουν και οι δύο τάξεις την παρουσίαση μιας λέξης και στέλνουν την εργασία τους μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail). Η παρουσίαση της λέξης προτείνεται να περιέχει οπτικά και ακουστικά ερεθίσματα ώστε να υπάρχει κίνητρο στους συμμετέχοντες μαθητές για την περαιτέρω πορεία της συνεργασίας. Οι Junghans & Myers (2000)¹ κάνουν λόγο για πιο αποτελεσματική μάθηση μέσω πραγματικών καταστάσεων. Κατά την υλοποίηση των στόχων τους οι μαθητές αντιμετωπίζουν διάφορες καταστάσεις τις οποίες οφείλουν να διευθετήσουν προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος τους.

3.4 Χαρακτηριστικά αποτελεσμάτων της συνεργασίας τάξεων: «Μιλάς τη γλώσσα μου;»

Η μάθηση μέσω της προτεινόμενης συνεργασίας των τάξεων με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών και την παρουσίαση των λέξεων οδηγεί στην

- μετάδοση των δυνατοτήτων και του δυναμικού μιας ξένης γλώσσας και της επικοινωνιακής της χρήσης,
- στη διερεύνηση της μητρικής γλώσσας και
- τη συνειδητοποίηση ύπαρξης γεφυρών μεταξύ των γλωσσών.
- στη δυνατότητα να βιώσουν οι μαθητές στην πράξη την σύνδεση των γλωσσών,
- να αναπτύξουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα,
- να προωθήσουν τη συναισθηματική, δημιουργική, κοινωνική και γλωσσική τους ικανότητα,
- να εντάξουν τις νέες τεχνολογίες στην εκμάθηση ξένων γλωσσών,
- να εισάγουν το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ως ένα επιπρόσθετο μέσον διδασκαλίας και εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας,
- να γνωρίσουν άλλες προοπτικές της γλώσσας,
- να είναι ανοικτοί σε ξένους πολιτισμούς,
- να βιώσουν την αυθεντική επικοινωνία

¹ Στο: Donath & Volkmer (επιμέλεια) (2000).

- να ανακαλύψουν την τεχνική της μάθησης και ιδιαιτέρως της αυτόνομης μάθησης
- να λειτουργούν ως ομάδα με κοινό στόχο
- να αποτελέσει το συνθετικό πλάνο εργασίας μέσο ενθάρρυνσης και κινητοποίησης των αδύναμων μαθητών

Στη φάση της εκτίμησης και αξιολόγησης του συνολικού εγχειρήματος που αποτελεί το τελευταίο στάδιο της συνεργασίας των δύο τάξεων προτείνεται η κατασκευή ενός παιχνιδιού από τους υπεύθυνους εκπαιδευτικούς και των δύο συνεργαζόμενων τάξεων. Στην κατασκευή του παιχνιδιού η χρήση λογισμικού (για παράδειγμα το Hot Potatoes) θεωρείται απαραίτητη και με αυτόν τον τρόπο είναι δυνατόν να δημιουργηθούν ασκήσεις-παιχνίδια διαδραστικού τύπου, τα οποία ελέγχουν τις αποκτηθείσες γνώσεις και καλλιεργούν τη δημιουργικότητα και σκέψη των συμμετεχόντων μαθητών ταυτόχρονα. Το προϊόν της συνεργασίας των τάξεων, το σύνολο δηλαδή των παρουσιάσεων των λέξεων και των δύο συμμετεχουσών χωρών, μπορεί να αναρτηθεί στις ιστοσελίδες των δύο σχολικών μονάδων αντίστοιχα. Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο Peters (2001) υποστηρίζει ότι οι νέες τεχνολογίες ανήκουν στο φυσικό περιβάλλον των μαθητών όπως επίσης και ότι η πραγματικότητα που έχει αλλάξει με τη βοήθεια των μέσων και η πραγματικότητα που αλλάζει είναι μια πρόκληση και μια ευκαιρία.

4. Μεθοδική προσέγγιση του συνθετικού πλάνου εργασίας: «Μιλάς τη γλώσσα μου;»

Για την διεξαγωγή του προτεινόμενου πλάνου εργασίας προσφέρεται η δομή πλάνων του Gudjon (2001), σύμφωνα με την οποία η πορεία του πλάνου χωρίζεται σε τέσσερις φάσεις:

- Πρώτη φάση: Σχεδιασμός του συνθετικού πλάνου εργασίας. Στο πρώτο αυτό στάδιο αποφασίζεται το θέμα του συνθετικού πλάνου εργασίας, η χρονική του διάρκεια, ο στόχος του. Επίσης, διεξάγεται η έρευνα για αναζήτηση τάξης συνεργασίας μέσω του προγράμματος e-twinning ή μέσω διαδικτύου και τέλος συναποφασίζεται το είδος της συνεργασίας και της πορείας του συνθετικού πλάνου εργασίας με την άλλη συμμετέχουσα τάξη.
- Δεύτερη φάση: Διεξαγωγή του συνθετικού πλάνου εργασίας. Στο δεύτερο στάδιο διεξάγονται όλες οι απαραίτητες διεργασίες, διαδικασίες και αναθέσεις προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος και να οδηγηθούν οι δύο τάξεις στην ολοκλήρωση του στόχου τους και στην παρουσίαση του τελικού «προϊόντος» της συνεργασίας τους. Σε αυτό το στάδιο λαμβάνει χώρα η έρευνα, η συλλογή στοιχείων και η προετοιμασία της επεξεργασίας των λέξεων.
- Τρίτη φάση: Ολοκλήρωση και παρουσίαση του συνθετικού πλάνου εργασίας. Σε αυτό το στάδιο έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία επεξεργασίας του υλικού και η κάθε ομάδα έχει έτοιμο το υλικό προς παρουσίαση και αποστολή στην τάξη συνεργασίας.
- Τέταρτη φάση: Αξιολόγηση του συνθετικού πλάνου εργασίας. Κατά την εκτίμηση και αξιολόγηση της συνεργασίας των δύο τάξεων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου αξιολογούνται οι εμπειρίες τόσο των συμμετεχόντων μαθητών όσο και των εκπαιδευτικών των δύο τάξεων, το τελικό «προϊόν» της συνεργασίας, στην προκειμένη περίπτωση η παρουσίαση των λέξεων όπως επίσης προτείνονται και διορθωτικές ενέργειες σε συγκεκριμένα σημεία της πορείας του συνθετικού πλάνου εργασίας.

Καθώς ένα συνθετικό πλάνο εργασίας αποτελείται από πολλαπλούς στόχους σε διάφορα επίπεδα ενδεικνύεται η δόμησή του σε φάσεις έτσι ώστε να είναι εφικτός ο έλεγχος και η πορεία της εργασίας κάθε δεδομένη στιγμή.

5. Δυσχέρειες στην εφαρμογή συνθετικών πλάνων εργασίας

Παρόλο που η σημασία των συνθετικών πλάνων εργασίας και ειδικότερα των συνεργασιών τάξεων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου είναι αδιαμφισβήτητη για την διδασκαλία της ξένης γλώσσας, υπάρχουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις σε μεθοδικό και τεχνικό επίπεδο που δυσχεραίνουν ή εμποδίζουν την χρήση και εφαρμογή τους στα ελληνικά δημόσια σχολεία. Καταρχήν, η δυνατότητα σύνδεσης του εκπαιδευτικού ιδρύματος με το διαδίκτυο, η ύπαρξη ικανού αριθμού υπολογιστών ώστε να δραστηριοποιούνται όλοι οι μαθητές, στην ιδανική περίπτωση. Επίσης, οι ελλειπείς γνώσεις όχι μόνο των μαθητών αλλά και των εκπαιδευτικών σε θέματα τεχνολογίας αποτελούν παράγοντες αποθαρρυντικούς.

Αυτά τα στοιχεία σε συνδυασμό με τον παράγοντα της χρονικής πίεσης στο πλαίσιο του αναλυτικού προγράμματος ξένων γλωσσών δεν προάγουν την ευρεία εφαρμογή τέτοιου είδους εργασιών.

6. Επίλογος

Αυτή η ανακοίνωση αποτελεί μια πρόταση-έναυσμα για εφαρμογή του συνθετικού πλάνου εργασίας «Μιλάς τη γλώσσα μου;» σε δύο σχολεία, ενώ η παρουσίαση των εμπειρικών ευρημάτων από την εφαρμογή του σε δύο τάξεις και η συγκριτική ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων ανάμεσα στις δύο τάξεις σε γνωστικό και διαπολιτισμικό επίπεδο θα αποτελέσει νέα πηγή γόνιμου και δημιουργικού διαλόγου σε θέματα διδακτικής με τη χρήση των νέων τεχνολογιών.

Βιβλιογραφία

- Chrissou, M. (2005). *Telekommunikative Projektarbeit im Unterricht „Deutsch als Fremdsprache“*. Eine konstruktivistisch orientierte Studie. Hamburg: Verlag Dr. Kovač.
- Donath, R. / Volkmer, I. (Επιμ.) (2000). *Das Transatlantische Klassenzimmer: Tipps und Ideen für Online-Projekte in der Schule*. Hamburg: edition Körber-Stiftung.
- Gudjons, H. (2001): *Handlungsorientiert lehren und lernen. Schüleraktivierung-Selbsttätigkeit-Projektarbeit*. Regensburg: Klinkhardt.
- Marx, R. W., Blumenfeld, P. C., Krajcik, J. S., & Soloway, E. (1997). Enacting project-based science, *Elementary School Journal*, 97, 341-358.
- Peters, K. (2001). Optische Speichermedien und Telekommunikation: Eine Herausforderung und Chance für jede Schule. In Jung, U. O. H. (επιμέλεια), *Praktische Handreichung für Fremdsprachenlehrer*. Frankfurt a.M. (κ.α.): Peter Lang, 239-244.
- Rüschhoff, B. / Wolff, D. (1999). *Fremdsprachenlernen in der Wissensgesellschaft: zum Einsatz der Neuen Technologien in Schule und Unterricht*. Ismaning: Hueber.
- Wolff, D. (2001). E-Mail und moderner Fremdsprachenunterricht. In Jung, U. O. H. (επιμέλεια), *Praktische Handreichung für Fremdsprachenlehrer*. Frankfurt a.M.: Peter Lang, 244-251.